

Anadolu'daki Zühdi Halk Edebiyatının Ahmet Yesevî ile İlişkisi*

Ahmed Yesevî Connection of the Anatolian Zuhdi Folk Literature

Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN**

Özet

Bilindiği gibi, Ahmed Yesevî ilk Müslüman Türk mutasavvıfıdır. Kendisinin veya kendisine bağlanan şiirlerin en belirgin özelliği, başta Hallac-ı Mansur olmak üzere meşhur mutasavvıfları anması, aşkı yüceltmesi ve "meyhane" metaforunu kullanması yanında didaktik olması ve şer'î kurallara sık sık vurgu yapmasıdır. Bunda, tasavvuf ve tarikatların henüz kurumlaşmayı ve olgunlaşmayı tamamlamamış olmalarının payı, elbette büyüktür. Anadolu, Mevlânâ ve Mevlevîlik, Hacı Bektaş Veli ve Bektaşîlik ile tanıştıktan sonra, şer'î kurallara yapılan vurgu zayıflamış; Allah sevgisi ve Allah'ın "cemâl" sıfatı ön plana çıkmıştır. Bunun en açık delili de, "Şerh-i Besmele"dir. Daha çok Bektaşî şairler tarafından yazılan şathiyeelerde Allah, kendisiyle şakalaşan bir dost görünümündedir. Tasavvuf edebiyatı dünyevîlikten neredeyse arınmış, kendine has remz ve terimlerle iyice soyutlaşmıştır. Mevlevî şair Neşatî'nin "Artık parlak cilalı aynalarda bile görünmüyoruz." şeklindeki tespiti, söylediklerimizin bir özeti mahiyetindedir. Hayatın tabiatın ve edebiyatın da hayattan kopuk olması, pek mümkün değildir. Dünyevîlik, on altıncı yüzyılda Pir Sultan Abdal ile edebiyatımızdaki yerini almaya başlamıştır. Onun bir kataba şairi olmasının ve başının -meşrebi sebebiyle devletle sıkıntıda bulunmasının, şiirinin dünyevîleşmesinde elbette payı vardır. Ancak, bu durum on yedinci yüzyılın en güçlü mutasavvıf şairlerinden biri olan Aziz Mahmud Hüdayî için söz konusu değildir. Hâlbuki, zühdi edebiyat onun şahsında zirveye çıkmıştır. Ahmed Yesevî'nin Bektaşî şairler üzerindeki etkisi bellidir. Hüdayî'nin de, zühdi yönü ağır basan şiirler yazarken Yesevî'nin hikmetlerinden etkilendiği ve o kaynağı kullandığı anlaşılmaktadır. Makalemizde; önce Ahmed Yesevî'nin çok kısa bir değerlendirmesi yapılacak, sonra da on altıncı ve on yedinci yüzyıldaki zühdi edebiyatın gelişmesine olan etkisi incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Ahmet Yesevî, Zühdi Halk Edebiyatı, Uftade ve Hüdayî'de tasavvuf, Yesevîlik

Abstract

As it is known, Ahmet Yesevî has been considered as the first Muslim Turkish Sufi. Being didactic in nature and the frequent emphasis on the sharia law have been the most significant characteristics of his owns poems and the poems attached to him - beside the remembrance of popular Sufi, especially Hallac-ı Mansur, dignify love and the use of "tavern" metaphor-. The reason lying behind is the uncompleted process of institutionalism of Sufism and the dervish orders. After Anatolia met Mevlana and Mevleviyeh, Hacı Bektaş Veli and Bektashism, the emphasis on the sharia law has been diminished and love of Allah and the "beauty" attribute to Allah have come to the forefront. The most significant evidence is " Şerh-i Besmele". In Şathiyeh, mainly

* Bu makale, daha önce iki sempozyumda sunulmuş bildirilerden üretilmiştir.

** Ege Üniversitesi, TDAE, Emekli Öğretim Üyesi, fikret.turkmen@ege.edu.tr

written by Bektashi poets, Allah has been perceived as a close friend. Sufi literature has been almost purified from temporality and has become abstract via remz and terms specific to itself. Finding of Neşati, the Mevleviye poet, as "We haven't seen anymore even in shiny mirrors", is a kind of summary of what we have said. Temporality has been taken place in our literature in the 16th century by Pir Sultan Abdal. However, this situation hasn't been valid for Aziz Mahmud Hüdayî, who has been one of the popular Sufi poets of the 17th century in spite of the fact that he has supported the rise of Zühdi literature. The effect of Ahmed Yesevi over the Bektashi poets hasn't been certain. However, it has been understood that Hüdayî has been affected by Yesevi's philosophy and utilized him as a source in writing Zuhdi poems. In our paper, very brief analysis on Ahmed Yesevi and then his contribution to the development of Zühdi literature between 16th and 17th centuries will be given.

Keywords: Ahmet Yesevî, Zühdi Folk Literature, Mysticism in Uftade and Hüdayî, Yesevi sect.

Tasavvufî halk edebiyatımızın Anadolu'daki oluşumu incelendiği zaman, üzerinde pek durulmayan bir "zühdi edebiyat" dönemi vardır. Yunus Emre'nin şahsında en muhteşem eserlerini veren tasavvufî halk edebiyatı, XVI. yüzyıldan itibaren özellikle Bursalı Üftade (D. 1477/78) ile yön değiştirmeye başlamıştır.

Yunus Emre'nin takipçileri Kaygusuz Abdal, Hacı Bayram-ı Veli ve Eşrefoğlu Rumî gibi ulu çınarlar, bu vadiyi canlı tutarlar. Hatta o kadar başarılı olurlar ki, din dışı konuları işleyen pek çok halk şairi de tasavvufî konuları işlemekten geri kalmazlar. XV. yüzyıldan sonra Yunus Emre'nin görüşü, anlayışı ve ifade tarzı ile oluşan bu edebî anlayış değişmeye başlar. Bu hâl, sadece halk edebiyatı ile sınırlı da değildir. Günlük hayat, hayvanlar ve bitkiler reel olarak şiire konu olur. XV. yüzyılda Şeyhî'nin Harnâme'si, XVI. yüzyılda Pir Sultan'ın "İreçberler Hoşça Tutun Öküzü" şiirleri bu değişme ve gelişmenin ürünleri olarak kabul edilebilir.

XV. yüzyılın son çeyreğinde Bursa'da doğan Üftade, o zamana kadar tasavvufî halk edebiyatının derin ve esrarlı güzelliğine, çiğ bir ışık halinde basit, kıvamsız, tatsız unsurları karıştırır [Yılmaz 2004: 47]. Halk edebiyatında tasavvufî anlayışın, yani şevkin, neşenin ve aşkın hakim olduğu, yarı aydınlık yarı karanlık fecir alemindeki sesi değişir. Yunus'un;

*Hak bir gönül verdi bana, ha demeden hayran olur,
Bir dem gelir şadan olur, bir dem gelir giryan olur.*

diye ifade ettiği coşku ve dalgalanma, yerini hüsrana dolu acı çeken haykırıslara ve imdat çağlıklarına bırakır. Bedbin bir günahkarın yakarılarıyla, sevginin, hoşgörünün yerini ümitsizlik alır. Üftade, bu yeni anlayışın başlatıcısı olur. Bu değişimi hazırlar; ancak bu anlayışı yerleştiren ve bir ekol haline getiren Aziz Mahmud Hüdayî olmuştur.

Seyit Mahmud Efendi 1543 yılında Sivrihisar'da doğmuştur. İlk tahsilini de orada gördüğü, daha sonra Nâsır-zâde'nin maiyetine girerek ilme yöneldiği anlaşılmaktadır.

Nâsır-zâde ile birlikte Edirne'ye gelen Seyit Mahmud Efendi, daha sonra onunla birlikte Mısır ve Şam kadılıklarında nâib olmuştur¹.

¹ Aziz Mahmud Hüdayî'nin hayatı ile ilgili geniş bilgi için bkz. Fevziye Abdullah Tansel, Seyit Aziz Mahmud Hüdayî, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, XV. Yıl: 1967, s. 1-42; Ziver Tezeren, Aziz Mahmud Hüdayî, İst. 1987,

1573'te Bursa'daki Ferhadiye Medresesi'ne Müderris ve Câmi-i Atik Mahkemesi'ne nâib tayin edilir. Verdiği bir hüküm sonunda gördüğü korkunç bir rüya yüzünden, malını mülkünü bırakıp, Kaygan Câmî'inde vaazlarını dinlediği Şeyh Üftade'ye bağlanır.

Hüdâyî'nin hayatında Üftade'nin çok etkisi olmuştur. Üzerinde durmak istediğimiz "zühdi edebiyat" daha doğrusu zühdi halk edebiyatı, Üftade tarafından kurulmuş, Hüdâyî tarafından da olgunlaştırılmıştır.

Yunus Emre'den itibaren XVI. yüzyıla kadar yoğun bir şekilde edebiyatımızı etkileyen tasavvuf anlayışı, Anadolu'da kurduğu tekkeler ve zaviyelerle çok kuvvetli bir etki yaratmış, Anadolu ve Balkanların Müslümanlaşmasında ve Türkleşmesinde önemli rol oynamıştır.

Moğol istilası ile Türkistan'dan Anadolu'ya gelen sûfilerin, Orta Asya kaynaklı tarikatlar kurmaları, bu zümrenin kısa bir sürede halk ve hükümdar nezdinde büyük itibar kazanmalarına sebep olmuştur.

Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde, Mevlana Celaleddin-i Rumî, Sadreddin Konevî, Fahreddin İrakî gibi büyük mutasavvıfların yarattığı manevî nüfuz, özellikle Vahdet-i Vücut esasına dayanan anlayış, güçlü bir sanat ortamı da oluşturmuştur. Müsikiden şiire ve raksa kadar genişleyen bu sanat yelpazesi Ahîlik gibi sosyal ve ekonomik boyut da kazanıp toplumda tam bir hakimiyet kurmuştur.

Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında bu zümrelerin ne kadar etkili oldukları, hem halkın hem de hükümdarların ve devlet büyüklerinin bu tarikatlara nasıl meyil gösterdiklerini devrin bütün kaynaklarında görmek mümkündür² [Uzunçarşılı 1972].

Tasavvufi düşüncenin Yunus Emre'den sonra aynı vadede ve aynı anlayışla XVI. yüzyıla kadar edebiyatımızı tam bir hakimiyet altına aldığını söyleyebiliriz. Tasavvuf halk edebiyatımızın derin, aşka dayalı ve esrarlı güzelliği, Üftade'nin getirdiği yarı aydınlık, hüznü, acı şikâyetlerle dolu, haykırışlı ve imdatlı-medetli yeni bir anlayış ve vadiye yönelir. Bu vadede Üftade'nin çalışmaları, hedefe ulaşmaya yetmemiştir. Zira Üftade'nin şairlik kabiliyeti, tasavvufi bilgisi kadar güçlü değildir. Bu yüzden zühde dayalı Orta Asya'daki Ahmed Yesevi ekolünü hatırlatan ve tekrardan zevk alan söyleyiş, Üftade ile başlamış, ancak bu söyleyişi kendisinden sonra gelecek ortamlara aktarma işini ve bu anlayışın olgunlaşmasını Hüdâyî tamamlamıştır. Aslında Üftade ve Hüdâyî, kendilerinden önce yaşamış bütün mutasavvif şairlerin söylediklerini tekrar etmişlerdir. M. Halit Bayrı'nın "Üftade" adlı makalesinde verdiği örneklerde bu anlayış açık olarak görülmektedir.

*Derdim dermanı sensin yüce sultanım medet!
Canımın cananı sensin yüce sultanım medet!
Dermend Üftade'nin budur muradı daima,
Hep cemalin görmek ister yüce sultanım medet!* [Bayrı 1937: 52].

Bir başka şiirinde Üftade,
N'oldun inlersin gönül, aslını mı yad eyledin,

Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., s. 814, Türk Büyükleri Dizisi: 41; Prof. Dr. H. Kâmil Yılmaz, Aziz Mahmud Hüdâyî -Hayatı Eserleri, Tarikatı) Erkan Yay. İstanbul 2004, s. 42-91.

² Ayrıca bkz. Âşık Paşazade. Tarih. İst-tanbul 1332 ve özellikle bkz. Ömer Lütfi Barkan, İstila Devrinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Za-viyeler. Vakıflar Dergisi, II. s. 304.

Ayrılığın fikredip dert ile feryad eyledin.

şeklinde feryat eder. Bu feryatlar günahkâr olma korkusunu açık olarak ifade etmektedir. Endişe, şer'i emirleri yerine getirememе korkusu, yalvarıp yakarma Üftade'de marazi bir sınırdaki dolaşır.

Hüdâyî'de edebî yetenek daha fazladır. O, şeyhinin yolunu devam ettirmekle birlikte vahdet-i vücüt görüşünü de işlemeye devam eder:

*Ezelden aşk ile bir yâne geldik,
Hakikat şem'ine pervâne geldik,
Tenezzül eyleyip vahdet ilinde,
Bu kesret âlemin seyrâne geldik*

diyebilmektedir [Yılmaz 2004: 98]. Hüdâyî, Nazır-zâde'nin yanında Edirne'den Mısır'a gider. Onun yanında tasavvufun ilk ciddi temasları başlar. Kendisi de Şeyh Kerimüddin Halvetî'nin irşadıyla muhtelif fikirlerle, (özellikle de Kadiriyye, Şaziliyye ve Bedeviyye gibi), tanışır. Şam'a geldiğinde artık yeni mesleğine hazırlanmış haldedir [Bayrı 1937: 58].

1576'da Bursa Ferhadiye Medresesi'ne müderris tayin edilir. Böylece Anadolu'ya tekrar dönen Hüdâyî bir taraftan da Eski Cami'de vaizlik eder. Üftade'ye intisabı da bu yıllarda olur. Üftade'ye intisabı sırasında otuz altı yaşında olduğu ve üç yıl tam bir inziva hayatı yaşayıp tam bir nefis terbiyesinden geçtiği anlaşılmaktadır. Bu geçiş tamamlandıktan sonra şeyhi, onu doğum yeri olan Sivrihisar'a göndermiş, ancak orada bir yıl kalabilmiş ve şeyhini görmek için tekrar Bursa'ya gelmiş, bir ay sonra da şeyhi Üftade vefat etmiştir. Bu olaydan sonra Hüdâyî, Üsküdar'a gelir. Uzun sayılabilecek bir süre tekke ile uğraşır. Kendi yaptırdığı cami ve tekkede hatiplik yapar. Bu arada Fatih Camii, Mihrimah Camii'nde ve Sultan Ahmed Camii'nde vaazlar verir.

Hüdâyî'nin yaşayışının pürüzsüz ve düzenli olduğuna dair bilgiler bütün kaynaklarda ortak görüştür. Hayatı tanımış ve prensiplerini koymuştur.

M. Halit Bayrı'nın ifadesiyle; "Onun yaşayışı kıvrıksız bir doğrudur." O bunu safha safha ezber bildiği bir kitabı okur gibi, hiç şaşırmaksızın kolaylıkla takip etmiş ve öylece tamamlamıştır [Bayrı 1937: 61].

Hüdâyî, Üftade'nin kuru ve acemi şiirini almış, Anadolu tasavvufunu Orta Asya'ya, Ahmed Yesevî'nin hikmetlerindeki dış özelliklere bağlamıştır. Anadolu'da olgunlaşan tasavvuf anlayışındaki hoşgörü, genişlik ve derinlik yerini şer'î yönün ağır bastığı, zühdi bir anlayışa bırakmıştır. Bu açıdan bakıldığında "zühdi halk edebiyatı"nın kurucusu olarak Üftade'yi görebiliriz. Fakat, onu tamamlayan ve bu edebiyata estetik boyut kazandıran Hüdâyî'dir.

Hüdâyî'nin felsefesindeki Ahmed Yesevî edası, şiirlerinin hemen hemen hepsinde dikkati çeker. Halkı, şeriat hakkında bilgilendirmek, uyarmak ve doğru yolu göstermek için hikmetli söz söylemek Yesevî'nin amacı ve üslubudur. Hüdâyî de şeriatla uğraşan bilginlerin kervanına katılmış gibidir. Onun şiirlerini *İlahiyat-ı Hüdâyî* adlı kitapta toplayanlar, onun estetik yönünden çok, bilimsel ve pedagojik yönüne ağırlık verdiğini işaret etmişlerdir.

Hüdâyî, vahdet-i vücüt anlayışına tam olarak bağlıdır. Aynen diğer mutasavvıflarda olduğu gibi, kainatı ayna mertebesinde görme, onda da vardır. Mesela,

*Cemâline edûp, insanı mirat,
Kemâl-i hüsnünü seyrân eden dost* [Tezeren 1987: 26].

derken, başka bir yerde;

*Ne sandın sen, alan Hak'tır, veren Hak,
İşiten, söyleyen Hak'tır, gören Hak,*

diyebilir. Başka bir şiirinde de;

*Tâat ü uzlet bizde yok,
Celvet ü halvet bizde yok,
Şevk ü muhabbet bizde yok,
Nic'olur bizim halimiz* [Tezeren 1987: 27]

diyecektir. Bu ruh dalgalanmaları içinde; bir taraftan her şey Haktır derken ve fâilin de Hak olduğunu söylerken, diğer taraftan gönül evini boşaltmadığından, celvetsizlik ve halvetsizlikten şikâyet edecektir. Bu duygu, onda korku yaratacak ve sürekli Hak'tan imdat isteyecektir. Halka fayda sağlamayan maddî ve manevî ilimlerin kıymeti olmadığını söyleyecektir.

Hüdâyî, seferlere katılır, savaşa girer, hatta devlet işlerine karışır. Anadolu mutasavvıflarında ve şiirlerinde rastlamadığımız bu durum, Hüdâyî'deki Bayramîlik tesirinin görüntüsü olmalıdır. Zirâ Bayramîler, hayatın ve cemiyetin içindedirler. Onlarda uzlet yerine celvet hakimdir. "Çamaşır savtı" sanki dinî bir ayin değil de bir imecedir. Celvetîlik de zaten onun bir koludur. Ancak, Hüdâyî'nin tesirlerinin devamlı olması, onun fikrinin yanı sıra yaşadığı hayat ve çok yönlü kişiliği ile ilgilidir. Düşüncelerini anlatmak için musikîden de faydalanması onun etkisini artıran önemli bir başka sebeptir. Divânındaki 230 ilahiden 77'si bestelenmiş olması da hatta bazı dörtlüklerin ayrı ayrı defalarca bestelenmiş olması da musikînin gücünden faydalanmanın boyutunu göstermektedir.

Ahmed Yesevî'nin halkı uyandırma amacı Hüdâyî'de de vardır demiştik. Böylece ahlakçılık ve züht anlayışının, Orta Asya'daki dar görünen felsefesi, Anadolu'da yeni şartlarda kısmen değişmiş ve genişlemiştir. Ancak yine de imdatlı, medetli ve biraz asabî görüntülü yeni bir edebî ekol ortaya çıkar. Çıkış noktasında aynı olmasına rağmen Yunus ve takipçilerinin yolu ile Hüdâyî'nin yolu, derinlik ve söyleyiş bakımından oldukça farklıdır. Hüdâyî'nin şiirleri için, tasavvuf hisleri yerine dua demek daha doğrudur diyenler çıkmıştır [Bayrı 1937: 71]. Elbette ki söyleyiş bakımından da karşılaştırılamayacak farklılıklar vardır.

Hüdâyî'nin şiirleri başlangıçta Yunus'la, daha sonraları Ahmed Yesevî'yle örtüşür diyebiliriz. Hüdâyî'de san'at merakı yerine didaktik amaç vardır. Şiirlerinde de şekil bakımından itina görülmez. Hatta estetik yönden başlangıçta söylediği şiirlerle, olgunluk dönemindeki söyledikleri arasında bir ilerleme de fark edilmez. Şiirlerinde inandıklarını halka yaymaktan başka amacı yokmuş hissi vardır. Vezin ve kafiye bakımından da aynı tavrı devam ettirir. Kafiye zayıftır. Ancak, söylediği sözlerin birer sehl-i mümtenî olduğunu, kolay gibi görünen sözleri söylemenin, zannedildiğinin aksine çok zor olduğunu fark ederiz.

*Çünkü muradımız sensin
Gayrın sevdasını kaldır
Pak eyle gönül hanesin
Kendi aşkınla doldur
(...)
İster seni canım veli
Neylesün erişmez eli
El sanır aşkı deli
Kimse bilmez bu ne haldir [Bayrı 1937: 73]*

gibi şiirlerdeki söyleyiş kolaylığı Yunus'u hatırlatır. Ancak, Hüdâyî'yi Yunus'la değil, Ahmed Yesevî ile birleştirmek aşktan çok zühdde aramak daha doğru olur düşüncesindeyim. Yesevî tarzındaki etik (ahlakçılık) ve didaktik anlayışını dışında aşkın yorumunda da ayrı bir vadi söz konusudur.

Aşk, sadece yüce ve ulaşılması gereken bir amaç olarak değil, aynı zamanda cehennem korkusunun doğurduğu bir ibadet gibi algılanır. Bu anlayışta ilahi aşk kulun tabii vazifesidir. Hak yoluna durmak, Allah'a yalvarmak, telkinde bulunmak temel telakkidir. Azîz Mahmud Hüdâyî'nin aşk anlayışını, Mehmet Temizkan'ın bir bildirisinde ana hatlarıyla görmek mümkündür [Temizkan 2005: 383-392].

Ahmed Yesevî ile Hüdâyî arasındaki bu ortak dünya ve ahiret görüşü, zamanın aynı olmayışı farklılığını da içinde barındırır. Artık ne sosyal çevre, ne İslam hakkındaki bilgiler aynıdır. Ahmed Yesevî'nin üstlendiği içtimai fonksiyonu da Hüdâyî yerine getiremez. O, ancak, Anadolu tasavvufî halk şiirini, tasavvufun "Vahdet-i vücud" görüşünün yanında zühdî görüşü de getirerek, yeni bir vadiye sokar. Zühdî halk edebiyatı dediğimiz yeni bir cereyan doğar. Anadolu halk şiiri geriye döner ve tekrar Ahmed Yesevî ile birleşir.

Üftade'nin;

*(...)
Fakat, odu ile ciğer püryan olup yandı tamam.
Yanmaya kalmadı takat, yüce sultanım medet!
Enbiyanın gurbetine, evliyanın hürmetine
Cümle âşıklar dilinden yüce sultanım medet! [Demirci 1980: 143]*

şiiri ile Hüdâyî'nin;

*(...)
Ey gönüller derdine derman eden,
Bir unulmaz derde düştüm ben medet!*

*(...)
Taşı gevher, toprağı insan eden
Zerreyi gün, katreyi umman eden,*

*Ey kamu müşkilleri asan eden,
Bir unalmaz derde düştüm ben medet!*
şiiirindeki fikirler ve söyleyiş özellikleri Ahmed Yesevi'nin,

(...)
*Gece gündüz ağladım, hiç durmadan,
Dilden Allah yâdın diyip yorulmadan,
Gözden yaşı akmaz asla bağı yanmadan,
Yaşını alıp şahit kılıp yürür olur [Eraslan 1991: 8]*

(...)
*Çok ağlayıp çok inle ki rahmi gelsin
Yol sasırsam, rahmi gelip yola salsam
Hizmet kıl ki, pîr-i mugan elinden tutsun,
Hizmet kılam muradına yeter dostlar [Eraslan 1991: 6]*

şiiirlerindeki didaktik eda ile yalvarma, yakarma, Üftade ve Hüdâyî'nin şiiirleri ile paralellik göstermektedir.

Sonuç

Hüdâyî, şair olarak en coşkun demlerinde bile, şiiiriyetten çok, tasavvufî halk edebiyatını zühdi yöne çeviren, böylece lâ-dinî ya da din dışı konuların da işlenmesine imkan veren bir yenilik getirmiştir. Tasavvufun (vahdet-i vücud) dışında da işlenebileceğini Hüdâyî gösterebilmiştir. Elbette XVII. yüzyıl gibi zirve halk şairlerini yetiştiren, din dışı akımın güçlenmesinde başka sebepler de vardır. Ancak bu sebepler içinde Hüdâyî'nin rolünü unutmamak, hatta çok daha derinliğine incelemek gerekir. Günümüze kadar gelen bütün halk şairlerinde Hüdâyî'nin açtığı yolun rolü olduğunu söylersek abartmış olmayız.

KAYNAKÇA

- 📖 Âşık Paşazade [1332]. *Tarih*. İstanbul.
- 📖 BARKAN Ömer Lütfi [1942] "İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler", *Vakıflar Dergisi*, S. 2, ss. 279-304.
- 📖 BAYRI M. Halit [1937]. *Halk Şairleri Hakkında Küçük Notlar*, İstanbul: Eminönü Halkevi Neşriyatı.
- 📖 YARDIMCI İlhan [1980]. *Hak Aşığı Hazret-i Üftâde*, İstanbul: Sinan Yayınevi.
- 📖 ERASLAN Kemal [1991]. *Divan-ı Hikmet'ten Seçmeler*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- 📖 TANSEL Fevziye Abdullah [1967]. "Seyyid Aziz Mahmud Hudâyî", *A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 15, S. 1, ss. 1-42.
- 📖 TEMİZKAN Mehmet [2005]. "Aziz Mahmud Hüdâyî'nin 'Aşk' Redifli Şiiirinin Tahlili". *Aziz Mahmud Hüdâyî Uluslararası Sempozyumu Bildirileri-1*, İstanbul: Üsküdar Belediyesi Yayınları.

- 📖 TEZEREN Ziver [1987]. *Aziz Mahmud Hüdayi*, İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- 📖 UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı [1972]. *Osmanlı Tarihi I*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay.
- 📖 YILMAZ H. Kâmil [2004]. *Aziz Mahmûd Hüdâyi; Hayatı-Eserleri-Tarikatı*, İstanbul: Erkam Yayınları.